

RIDAS

Kraftföretagens riktlinjer för dammsäkerhet

Kapitel 5 Beredskap Tillämpningsanvisningar

2000-04-19

5. Beredskap

5.1 Allmänt

Dammägaren skall upprätthålla en god beredskap för att kunna ingripa vid onormala situationer samt för att förhindra skada och/eller minska konsekvenserna av en skada. En god beredskap förutsätter därför att anläggningsägaren utfört en noggrann **analys** av vilka onormala situationer som kan inträffa. Beredskapsplanen skall minst omfatta planer för mobilisering av personal och utrustning och hur information och varningar skall hanteras och av vem.

Räddningstjänstlagen reglerar generellt anläggningsägarens skyldigheter för anläggningar som vid olyckor kan förorsaka allvarliga skador på människor eller miljön, så kallade § 43-anläggningar. Lagen har sin tillämpning även på vissa dammbyggnader.

5.1.1 Situationsanalys

En noggrann situationsanalys över alla tänkbara/möjliga onormala situationer skall göras och ligga till grund för beredskapsplaneringen. I analysen skall även ingå sådana situationer som kan uppstå på grund av att anläggningsdelar inte fungerar på tillfredsställande sätt eller att funktionen bortfaller på grund av elbortfall eller avsaknad av reservkraft.

Onormala situationer i dammanläggningar kan bero på yttre påkänningar eller funktionsstörningar.

Yttre påkänningar kan vara:

vid höga flöden

- erosion
- igensättning av utskov
- hög vattennivå
- begränsningar i tillträde
- överströmning
- strömbortfall för luckmanöver
- avbrott i signalövervakning(mätutrustning)

vid ogynnsam väderlek t.ex. storm, snö eller is

- uppspolning av vågor
- nedfallande träd
- strömavbrott på nätet
- avbrott i signalövervakning
- avbrott i telekommunikation
- försvårad resurstillgång

- svåra yttre arbetsförhållanden
- igensättning av utskov
- iskravning

Funktionsstörningar kan vara:

i dammkonstruktion

- sättningar och deformationer i dammen
- skador eller brott i vitala mekaniska delar
- fastkilning av luckor
- erosion vid ledmurar och utskov
- läckage i dammen

i styr- och övervakningssystem

- utebliven strömförsörjning
- brister i fjärrövervakningssystem
- fjärrmanöver av luckor
- störningar i telenätet

administrativa brister

- oklara ansvarsgränser
- brister i eller oklara arbetsrutiner
- kompetensbrist
- otillräcklig tillgång på erforderliga resurser
- felmanöverering

Situationsanalysen avser vara en noggrann genomgång för varje anläggning med avseende på vad som kan inträffa och vad det kan innebära för risker. Som ett led i situationsanalysen anges acceptabla gränsvärden såsom tillåtna normala läckage, tillgänglighet av utskov, tillåten överdämning, stigningshastighet i magasin mm. Överskridande av ovan angivna gränsvärden innebär att beredskapen i enlighet med beredskapsplanen skall initieras.

5.2 Beredskapsplan

I beredskapsplanen anges klart och entydigt vad som skall göras när det föreligger risk för att skada kan uppstå eller då skada redan har inträffat. Det skall även klart framgå vem som har ansvar för att åtgärder blir utförda.

Beredskapsplanen kan lämpligen byggas upp enligt nedanstående huvuddelar:

1. Inledning
2. Innehållsförteckning
3. Organisation och ledning
4. Larmplan, larmlistor
5. Insatsplaner
6. Resursförteckning
7. Information
8. Samband
9. Övningar

5.2.1 Inledning

Här skall klart framgå vem/vilka som omedelbart larmas och vad dessa skall göra. Det skall klart framgå vad den/de skall göra. I inledningen skall en övergripande vägledning över beredskapsplanens uppbyggnad och tillämpning redovisas. Där skall även klart framgå vilka situationer och/eller händelser som föranleder att beredskapsplanen skall följas.

5.2.2 Innehållsförteckning

Innehållsförteckningen skall ge en omedelbar och klar översikt om innehållet i beredskapsplanen.

5.2.3 Organisation och ledning

Under organisation och ledning skall klart framgå vem som är beredskapsledare, det skall även klart framgå vilka befogenheter som är kopplade till detta ansvar. Det skall dessutom framgå vem som ersätter beredskapsledaren vid dennes frånvaro. I de fall beredskapsledaren inte själv svarar för ledandet av erforderliga insatser skall insatsledare vara utsedd. De personer som skall ingå i beredskapsorganisationen skall ha dokumenterad kunskap och erfarenhet från sina respektive ansvarsområden.

5.2.4 Larmplan, larmlistor

Av larmplan skall klart framgå vem /vilka som skall larmas.

Aktuella larmlistor skall alltid finnas i beredskapsplanen. Detta för att säkerställa att nyckelpersoner i organisationen alltid larmas i en krissituation.

5.2.5 Insatsplaner

Insatsplaner skall finnas för hur varje tänkbar uppkommen kris- eller olycks-situation skall hanteras. Beredskapsplanen innehåller normalt ett flertal insatsplaner.

5.2.6 Resursförteckning

Resursförteckningen upprättas och hållas uppdaterad, och i den redovisas övergripande var erforderliga resurser finns att tillgå.

Resursförteckningen kan indelas i följande huvudgrupper:

Utrustning: Nödvändig utrustning för att hantera olika situationer skall finnas att tillgå från ett eller flera ställen. Man skall även värdera möjligheterna till att få fram utrustningen för olika situationer.

Exempel på utrustning kan vara:

- entreprenadmaskiner
- reservelaggregat
- pumpar
- båtar
- fordon
- radio/teleutrustning

Ritningar: På anläggningen skall om möjligt finnas huvudritningar som redovisar planer och snitt av dammar, tunnlar, luckor och andra viktiga anläggningsdelar. Det skall klart framgå var dessa ritningar finnas i de fall de inte finns i beredskapsplanen.

Transporter: I samband med onormala flöden kan vägar, broar, och /eller järnvägar skadas, varför det är nödvändigt att planera för vilka transportmedel som kan komma att erfordras för olika situationer.

5.2.7 Information

Det bör framgå av organisationsplanen vem som svarar för informationen i en krissituation. Det är av största vikt att en korrekt information ges till närboende, massmedia och andra som skall informeras.

5.2.8 Samband

Samband är en av de viktigaste delarna i samband med kris- eller olycksituationer. Att säkerställa signalöverföring för mätning av vattennivåer och annan information är i sådana situationer nödvändigt. Det är därför nödvändigt att flera alternativ till att kunna bibehålla ett gott samband utreds.

5.2.9 Övningar

Ett sätt att kunna verifiera att beredskapsplanen kommer att fungera i en praktisk situation kan vara övning. Att övningar kommer till stånd är i första hand angeläget för dammar i konsekvensklass 1A och 1B. I en sådan övning skall alla, som enligt beredskapsplanen har en uppgift, delta. Övning skall ge svar på om beredskapsplanen måste revideras eller justeras, övningen skall även verifiera att de antaganden som gjorts då planen upprättats är riktiga antaganden. Genomförd övning skall dokumenteras.